

ЕСПЕРЕМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕЛЕКТУ У ПЕРІОД ДІЇ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Содольська Г. Р.

студентка 3(5) ск курсу бакалавра ФПСР

Керівник: Дикіна Л. В.

ст. викладач кафедри практичної та клінічної психології ФПСР

Актуальність дослідження. Інтелект є центральною властивістю людини.

У сучасному світі інтелект є стратегічно важливим ресурсом. Саме інтелект людей та їх кваліфікації багато в чому визначають розвиток виробництва та науки, місце держави у міжнародному співтоваристві. Багато розвинені і навіть країни, що розвиваються, мають спеціальні програми, спрямовані як на стимуляцію людей з низьким когнітивним рівнем, так і на підтримку найбільш обдарованих представників товариства.

При цьому психологія інтелекту залишається полем жорстких сутичок, де оскаржуються основні поняття, теорії та способи їх практичного застосування. Це зрозуміло: занадто багато проблем, як теоретичні, так і практичні, виявляються пов'язані з інтелектом. [1]

Мета роботи: з метою розвитку досліджень у галузі пізнання своєї особистості під час негативного зовнішнього впливу.

Об'єкт дослідження: є дослідження інтелекту людини, яка довготривалий строк перебуває у негативному стані.

Предмет дослідження: є використання методики у дослідженні інтелекту.

Для діагностики розумового розвитку використовують тести інтелекту. Тести інтелекту – це група тестів, призначених для оцінки рівня розвитку мислення (інтелекту) людини та її окремих когнітивних процесів, таких, як пам'ять,

увага, уява, мова, сприйняття.

При цьому сам тест не показує, чому один зумів це зробити краще за інших. Більшість психологів в даний час визнає, що тести інтелекту вимірюють рівень сформованості деяких інтелектуальних навичок, тобто рівень розумового розвитку, але не можуть діагностувати внесок природних можливостей (тобто вроджену здатність, що називається інтелектом) та навченості індивіда у наведений результат. Тим самим глобальну прогностичність тестів інтелекту у масштабі всього життя не можливо вважати доведеною, оскільки часто тестується не потенціал, а результат розвитку.

Методики дослідження: Методика «Шкала прогресивних матриць».

Методика «Шкала прогресивних матриць» була розроблена в 1936 Джоном Равеном (спільно з Л. Пенроуз). Тест прогресивні матриці Равена (ПМР) призначений для діагностики рівня інтелектуального розвитку та оцінює здатність до систематизованої, планомірної, методичної інтелектуальної діяльності (логічність мислення). [2]

Використаний варіант тесту ПМР призначений для обстеження дорослих (віковий діапазон від 14 до 65 років).

База дослідження. Емпіричне дослідження проводилось вибірково. До нього були залучені особи різних соціальних груп: студенти, державні службовці рядового та керівного складу та педагоги закладів освіти. Всього в дослідженні взяло участь 10 осіб, які з 2020 року по теперішній час перебувають в Україні.

Контингент дослідження. В експерименті прийняло участь 10, з них 8 – жінок та 2 – чоловіка, за віком від 18 до 50 років (від 18 до 30 років – 60% умовно «молодь»; від 40 до 50 років – 40% умовно – «дорослі»).

Результати дослідження надали наступні результати за:

Методикою «Шкала прогресивних матриць», вказує, що числовий показник з кожною серією тесту має допустиме відхилення результатів тестування, тому його результати

можливо вважати надійними. Тим самим можна говорити про достовірність результату дослідження.

Так, при опрацюванні сирих балів, отриманих за рішення тесту, визначення IQ за методикою Равена, а саме: середній рівень IQ визначено у 2-х учасників дослідження (IQ – 91 та IQ – 99), нормальний рівень IQ визначено у 7-х учасників дослідження (з них: у 3-х – IQ – 104; ще у 3-х – IQ – 106 та у 1-го IQ – 110) та вище середнього у 1 учасника дослідження IQ – 112.

Наступним етапом здійснено визначення відсоткової шкали ступеню розвитку інтелекту: у 2-х учасників дослідження визначено середній інтелект 3 ступеню (62% та 72%), а у 8-ми учасників дослідження визначено незвичайний (неабиякий) інтелект 2 ступеню (з них: у 3-х по 77%; у 3-х по 78%; 82% та 83%).

Додатково здійснено розрахунок фактичного значення IQ, корекцію за віковим коефіцієнтом, що надало можливість визначити відповідний рівень розвитку інтелекту. Так, відповідно до оцінки розумових здібностей встановлено, що у 1 учасника дослідження визначено IQ–127, що відповідає високому рівню інтелекту, діапазон якого складає від 121 до 130; 2 учасника дослідження отримали IQ–120 та IQ–112, що відповідає інтелекту вище середнього, діапазон якого складає від 111 до 120; 7 учасників дослідження (з них: IQ–98; IQ–99; IQ–104; IQ–106 – у трьох учасників та IQ–110) визначено середній рівень інтелекту, діапазон якого складає від 91 до 110.

Опрацювавши всі етапи дослідження за методикою Равена, можливо дійти висновку, що вікова група учасників «дорослі» (понад 40 років), відображає більш високий рівень розвитку розумових здібностей, а «молодь» на середньому рівні.

Ці результати дають нам можливість вказати, що «дорослі» протягом свого життя отримали належний рівень теоретичних знань, мають досвід, володіють відповідними

навичками та вміннями. Життєвий досвід надає можливість об'єктивно сприймати існуючі ризики, їх аналізувати та прораховувати декілька варіантів розвитку подій, прийняття ефективних рішень під час виникнення нестандартних питань та обставин. Результати дослідження дають можливість дійти висновку, що на «дорослих» зовнішні фактори має менший вплив, тому що вони більш впевнені у прийнятті рішення та усвідомлюють відповідальність за ці рішення. Разом з тим, «дорослі» можуть скоріше відчувати «втому» від довготривалого впливу негативних зовнішніх факторів.

«Молодь» має тільки теоретичні знання, які не надають їй впевненості, як наслідок формує невпевненість та розгубленість у житті, прийняття бистрих рішень при загрозі та/або в надзвичайних обставинах можуть її дезорієнтувати, хоча дослідження нам показує, що незважаючи на довготривалий вплив зовнішніх негативних факторів, «молодь» поступово пристосовується, вчиться сприймати зміни та змінюватись, але цех шлях довгий та тривалий.

Наукова спільнота зазначає, що розвиток окремих якостей розуму індивіда визначається як генотипом даного індивіда, і широтою його життєвого досвіду. У тоталітарних соціальних режимах конформні індивіди формують так зване щільне мислення, звужене до вкрай обмежених життєвих меж, широко поширюється інтелектуальний інфантилізм. У груповому мисленні починають переважати стереотипи, шаблонні орієнтації, схематизовані матриці поведінки. Виникають деформації як у змісті, так і у структурі інтелекту.

На рівень інтелекту впливають багато чинників середовища, починаючи від соціальних і культурних умов і закінчуючи фізико-хімічними впливами.

Отже, результати нашого дослідження підтверджують наукові висновки щодо інтелекту, який передбачає здатність робити висновки, планувати, вирішувати проблеми, абстрактно мислити, розуміти складні ідеї, швидко навчатися та навчатися на основі досвіду. Це не просто вивчення книг,

вузькі академічні знання чи навички проходити тести. Навпаки, інтелект відбиває ширшу і глибоку здатність пізнавати навколишній світ, розуміти суть речей і розуміти, що робити у тій чи іншій ситуації.

Тому, «дорослі» більш інтелектуальні але менш витривалі, «молодь» енергійна та цілеспрямована, але не завжди може критично мислити, мати погляд поза ситуацією тощо.

Нажаль час, в якому ми живемо, це період пандемії, яка майже два роки тримала людей в ізоляції та страху за життя, військовий стан, який триває більше року, це час жаху, руйнувань, тривоги, нестабільності та страху за життя, але водночас є часом можливостей та змін, результати дослідження показують нам, що люди пригнічені, обставинами, що відбуваються в країні та відчувають себе вкрай вразливими, та не приділяють належної уваги до розвитку інтелектуальних здібностей.

Висновок. Вчені досі точно не розуміють, як працює мозок. Зате зрозуміло, що інтелект – комплексне явище, і вимірювати його одним тестом не можливо. А також відомо, що інтелект, як і м'язи, можна прокачати. І якщо проаналізувати результати нашого дослідження, то вважаємо за необхідне рекомендувати «дорослим» підтримувати стан інтелектуальних здібностей розумовою роботою, а «молоді» направляти енергію на прийняття досвіду «дорослих», пізнавати нове та формувати щось нове, що відповідає сучасним тенденціям. Також, вагомим внеском у розвиток інтелекту у «молоді» є державна політика, яка підтримує цікаві ініціативи «молоді» сприяє їх розвитку, прислухається до існуючих потреб. Комплексна реалізація державної політики у цьому питанні призведе до позитивного сприйняття та впевненості у своїй силі та майбутніх рішеннях, як наслідок може закладатись фундаментом у розвитку держави як позитивний досвід соціального спрямування, так і економічного благополуччя.

Література

1. Сургунд Н. А. Психологія інтелекту : навч. Посіб. для студентів закладів вищої освіти. Хмельницький : ФОП Ковальський, 2019. 185 С.
2. Психологічні тести : www.psychlist.net/praktikum.